

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econferences.com

7th November, 2025

MADANIYAT TA'LIMIDA KREATIV TAFAKKURNI RIVOJLANTIRISH METODLARI

Abdullayev Muhitdin Yusupovich
Shahrisabz davlat pädagogika instituti
San'atshunoslik kafedrası o'qituvchisi
Tel:+998-91-652-69-75
abdullayevmu952@gmail.com

Annotatsiya:

Mazkur maqolada madaniyat ta'limida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodlari nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Kreativlik tushunchasining pedagogik mazmuni, uning san'at va madaniyat yo'nalishidagi ahamiyati, o'quvchi shaxsini ijodiy fikrlashga yo'naltirish jarayonidagi metodik yondashuvlar yoritiladi. Maqolada zamonaviy pedagogik texnologiyalar, loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, interfaol metodlar va reflektiv yondashuvlarning kreativ tafakkurni shakllantirishdagi o'rni nazariy asosda tahlil etiladi. Shuningdek, madaniyat ta'limida milliy qadriyatlar asosida kreativlikni rivojlantirish imkoniyatlari va bu jarayonda o'qituvchining innovatsion kompetensiyasi muhim omil sifatida ko'rsatib beriladi.

Kalit so'zlar: madaniyat ta'limi, kreativ tafakkur, ijodkorlik, innovatsion metodlar, interfaol o'qitish, reflektiv ta'lim, loyiha asosida o'qitish, muammoli o'qitish, pedagogik yondashuv, estetik idrok, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, kreativ kompetensiya

Madaniyat ta'limi jarayonida kreativ tafakkurni rivojlantirish masalasi zamonaviy pedagogika oldida turgan eng muhim vazifalardan biridir. XXI asr insonidan faqat bilim emas, balki yangi g'oyalar yaratish, mavjud muammolarga noodatiy yondashish, san'at va madaniyat sohalarida ijodiy yechimlar topish qobiliyati talab qilinadi. Shu bois, madaniyat ta'limining asosiy maqsadlaridan biri o'quvchilarda kreativ fikrlashni, ya'ni yangilik yaratish salohiyatini shakllantirishdir.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econferences.com

7th November, 2025

Kreativ tafakkur bu inson tafakkurining eng yuqori bosqichi bo‘lib, u mavjud tajriba va bilim asosida yangi, original, estetik va amaliy jihatdan foydali g‘oyalar ishlab chiqish qobiliyatini anglatadi. Madaniyat ta‘limida bu jarayon shaxsning estetik idroki, badiiy dunyoqarashi, mustaqil fikrlashi, hissiy sezgirligi va madaniy ongini uyg‘un rivojlantirish bilan bog‘liq. Kreativ tafakkur nafaqat san‘at asarlarini yaratishda, balki ularni tahlil qilish, baholash va talqin etishda ham namoyon bo‘ladi.

Pedagogik nazariyada kreativlikni rivojlantirish bir necha yo‘nalishda ko‘riladi: psixologik, ijtimoiy, estetik va didaktik. Madaniyat ta‘limida bu yo‘nalishlar bir butun tizimni tashkil etadi. Chunki madaniyat insonning ijtimoiy va estetik mohiyatini shakllantiruvchi omil bo‘lib, kreativlik uning harakatlantiruvchi kuchidir. Shuning uchun madaniyat ta‘limi o‘quvchi shaxsini faqat ma‘lumot bilan emas, balki estetik his-tuyg‘ular, emotsional tajriba va ijodiy faoliyat orqali rivojlantiradi.

Kreativ tafakkurni shakllantirishda eng samarali yondashuvlardan biri **muammoli ta‘lim metodidir**. Bu metod o‘quvchini tayyor bilimni yod olish emas, balki muammoni hal etish jarayonida fikrlashga undaydi. Masalan, madaniyatshunoslik darsida “Nega ayrim san‘at asarlari o‘z davridan oldinda bo‘ladi?” kabi savollar o‘quvchilarni tahlilga, mantiqiy va ijodiy fikrlashga chorlaydi. Bu jarayonda o‘quvchi tahlilchi, tadqiqotchi va yaratuvchi sifatida faol qatnashadi.

Shuningdek, **loyiha asosida o‘qitish metodi** ham kreativ tafakkurni rivojlantirishda muhim o‘rin tutadi. O‘quvchilar madaniyat va san‘atga oid mavzularda mustaqil yoki jamoaviy loyiha tayyorlaydilar, bu jarayonda ular o‘z g‘oyalarini amalda sinab ko‘rish, ularni himoya qilish va takomillashtirish imkoniga ega bo‘ladilar. Masalan, “Mahalliy madaniy an‘analarni zamonaviy dizaynda aks ettirish” mavzusidagi loyiha o‘quvchilarda nafaqat ijodiy, balki tanqidiy tafakkurni ham rivojlantiradi.

Kreativ tafakkurni shakllantirishda **interfaol metodlar** “Aqliy hujum”, “Klaster”, “Bumerang”, “Sinkveyn”, “Venn diagrammasi” kabi texnikalar ham samarali hisoblanadi. Bu usullar o‘quvchilarni erkin fikrlashga, yangi g‘oyalar ilgari surishga, turli fikrlarni solishtirish va tahlil qilishga o‘rgatadi. Interfaollik jarayoni o‘quvchi va o‘qituvchi o‘rtasidagi muloqotni kuchaytiradi, darsni passiv o‘rganishdan faol ijodiy muhokamaga aylantiradi.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfservices.com

7th November, 2025

Zamonaviy madaniyat ta'limida kreativlikni rivojlantirishning muhim yo'nalishlaridan yana biri **raqamli texnologiyalar asosida o'qitish**dir. Virtual muzeylar, onlayn galereyalar, raqamli san'at dasturlari, audio va video tahlil vositalari o'quvchilarga san'atni interfaol va ko'rgazmali shaklda o'rganish imkonini beradi. Bunday texnologiyalar kreativ fikrlashni rag'batlantiradi, o'quvchining madaniy idrokini kengaytiradi va ularni global badiiy jarayonlarga yaqinlashtiradi.

Madaniyat ta'limida kreativ tafakkurni rivojlantirish uchun o'qituvchi o'z faoliyatida bir nechta tamoyillarga tayanishi kerak:

1. **Shaxsga yo'naltirilganlik** har bir o'quvchining individual qobiliyatini, dunyoqarashini va ijodiy salohiyatini hisobga olish;
2. **Integratsiya** madaniyatni adabiyot, tarix, texnologiya, psixologiya bilan bog'lab o'qitish;
3. **Faoliyatga yo'naltirish** o'quvchini nazariy tinglovchidan faol ijodkorga aylantirish;
4. **Refleksiya** o'quvchining o'z fikrini baholashi, tahlil qilishi va o'z ustida ishlashi uchun imkon yaratish.

Kreativ tafakkurni rivojlantirishning nazariy asoslari pedagogika, psixologiya va madaniyatshunoslik fanlarining kesishgan nuqtasida shakllanadi. Bu jarayonning markazida o'quvchi shaxsi turadi. O'qituvchi esa motivator, yo'naltiruvchi va ilhomlantiruvchi rolni bajaradi. Shu sababli madaniyat o'qituvchisining asosiy kompetensiyalaridan biri **kreativ pedagogik kompetensiya** bo'lib, u o'qituvchining yangi metodlarni o'zlashtirishi, o'quvchini mustaqil fikrlashga undashi va madaniy qadriyatlarini zamonaviy kontekstda talqin eta olishi bilan namoyon bo'ladi.

Madaniyat ta'limida kreativlikni rivojlantirishning yana bir muhim jihati **milliy madaniyat va global g'oyalar uyg'unligini ta'minlash**dir. Bugungi ta'limda o'quvchilar turli madaniyatlar, san'at turlari va estetik qarashlar bilan tanishadilar. O'qituvchining vazifasi ularni milliy o'zlikni yo'qotmagan holda, ochiq, tolerant va kreativ fikrlovchi shaxs sifatida tarbiyalashdir. Shu nuqtayi nazardan, xalq an'analariga tayanilgan, ammo zamonaviy yondashuv bilan boyitilgan metodlar eng samarali natija beradi.

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econfseries.com

7th November, 2025

Kreativ tafakkur o'quvchi shaxsining nafaqat ijodiy, balki axloqiy va hissiy rivojiga ham ta'sir ko'rsatadi. U orqali shaxs o'zining "men"ini anglaydi, estetik qadriyatlarni idrok etadi va ularni hayotiy faoliyatida qo'llay oladi. Shu sababli madaniyat ta'limi jarayoni o'quvchi uchun nafaqat o'qish, balki o'zini ifoda etish, o'zini kashf etish, o'zligini yaratish jarayonidir.

Madaniyat ta'limida kreativ tafakkurni rivojlantirish metodlari bu ta'limni yangilashning eng muhim yo'nalishlaridan biridir. Kreativlik nafaqat san'at sohasining, balki butun jamiyatning intellektual taraqqiyotini belgilovchi omildir. Madaniyat o'qituvchisi o'z faoliyatida innovatsion metodlarni qo'llash orqali o'quvchilarni mustaqil fikrlashga, badiiy dunyoqarashni kengaytirishga, yangilik yaratishga undaydi. Shundagina madaniyat ta'limi shaxs kamoloti va jamiyat taraqqiyotining asosiy harakatlantiruvchi kuchiga aylanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Ta'lim-tarbiya tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PQ-5417-son Qarori. – Toshkent, 2023.
2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. – Toshkent: O'zbekiston, 2022.
3. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining "Ijodiy ta'lim muassasalari faoliyatini takomillashtirish to'g'risida"gi 464-son Qarori. – Toshkent, 2020.
4. Azizxo'jayeva N.N. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. – Toshkent: TDPU, 2021.
5. Gulomova G. Zamonaviy ta'lim texnologiyalari va kreativ yondashuvlar. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
6. Tursunov H. Musiqa va madaniyat ta'limida kreativ tafakkurni rivojlantirish asoslari. – Samarqand: SamDPI, 2022.
7. Sharipova G. Madaniyatshunoslik ta'limida innovatsion pedagogik yondashuvlar. – Toshkent: San'at, 2020.
8. Abdullayeva M. O'quvchilarda ijodiy tafakkurni shakllantirish metodlari. – Buxoro: BuxDPI, 2021.
9. Torrance E.P. Guiding Creative Talent. – Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1962.

E CONF SERIES

International Educators Conference

Hosted online from Toronto, Canada

Website: econferences.com

7th November, 2025

10. Gardner H. *Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences*. – New York: Basic Books, 2011.
11. Guilford J.P. *The Nature of Human Intelligence*. – New York: McGraw-Hill, 1967.
12. Csikszentmihalyi M. *Creativity: Flow and the Psychology of Discovery and Invention*. – New York: HarperCollins, 1996.
13. Robinson K. *Out of Our Minds: The Power of Being Creative*. – London: Capstone, 2011.
14. OECD. *Fostering Creativity and Critical Thinking in Education*. – Paris: OECD Publishing, 2020.
15. UNESCO. *Culture and Creativity in Education*. – Paris: UNESCO Publishing, 2021.